

quidem & ante hoc tempus te dilexi, & semper me a te diligere sensi: & cum abessem, atque in magnis periculis essem, & me absentem & meos praesentes a te cultos & defensos esse memini. Et post meum reditum, quam familiariter mecum vixeris, quæque ego de te & senserim, & prædicarim, omnes, qui solent hæc animadvertere, testes habemus. Gravissimum vero iudicium de mea fide & de constantia fecisti, cum post mortem Cæsaris totum te ad amicitiam meam contulisti. Quod tuum iudicium, nisi mea summa benevolentia erga te, omnibusque meritis comprobaro, ipse me hominem non putabo. Tu, mi Oppi, conservabis amorem tuum (etsi more magis hoc quidem scribo, quam quo te admonendum putem) meaque omnia tuebere: quæ tibi ne ignota essent, Attico mandavi: a me autem, cum paulum otii nasti erimus, uberiores literas expectato. Da operam ut valeas. Hoc mihi gratius facere nihil potes.

EPISTOLARUM
AD FAMILIARES
LIBER XII.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

LINEM nullum facio, mihi crede, Cassi, de te & de Bruto nostro, id est, de tota republica cogitandi, cuius omnis spes in vobis est, & in D. Bruto. Quam quidem jam habeo ipse meliorem, republica a Dolabella meo præclarissime gesta. Manabat enim¹ illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & urbi, & otio diffiderem urbano. Sed ita² compressa est, ut mihi videamur omne jam ad tempus ab illo duntaxat³ sordidissimo periculo tuti futuri. Reliqua magna sunt, ac multa: sed posita omnia in vobis. Quanquam primum quidque explicemus. Nam, ut adhuc quidem actum est, non regno, sed rege liberati videmur. Interfecto enim rege, regios omnes nutus tuemur. Neque vero id solum, sed etiam, quæ ipse ille, si viveret, non faceret, ea nos, quasi cogitata ab illo, probamus. Nec ejus quidem rei finem video.

ARGUMENTUM. Factum Dolabellæ, quo aram Cæsaris evercit, laudat: sublati rege, regnum superesse questus, C. Cassium hortatur, ut temp. cum Bruto omni perturbatione liberet. Anno U. C. 709.

¹ Illud malum] Tumultus, a sceleratis & servis de Cæsaris sepultura & columna excitatus. *Corrad.* Vide Suet. Jul. cap. 83. & Philippi. l.

² Compressa] Primus hanc lesionem invenit Manutius, & supposuit compressum. Sed compressa sensum respicit, non præcedentem vocem. Compressa est turba, & se-

ditio hominum perditorum, qui testis & templis & bonis viris minabantur. Hoc enim erat illud malum, quod serpebat in dies & gliscibat. Sic in l. ad Fam. ep. 9. *Primum illa furia muliebrium religionum, qui non pluvius fecerat Bonam Deam, quæ res fovores.* Ut bene restituit Victorius, *Grævius.* Et ipse tamen Grævius compressum legi vult in emendandis, Tomo suo II. pag. 416. Posteriores cogitationes, an sapientiores? *Olivetus.*

³ Sordidissimo] Quod ab infima plebe, atque a servis etiam impendebat. *Manut.*

video . * Tabulae figuntur , 5 immunitates dantur , pecunia maxima 6 describuntur , exules redacuntur , senatus-consulta falsa referuntur ; ut tantummodo odium illud hominis impuri , & servitutis dolor depulsus esse videatur ; respublica jaceat in his perturbationibus , in quas eam ille conjecit . Hæc omnia vobis sunt expedienda . Nec hoc cogitandum , satis jam habere rempublicam a vobis . Habet illa quidem tantum , quantum nunquam mihi in mentem venit optare ; sed contenta non est , & , pro magnitudine & animi & beneficii vestri , a vobis magna desiderat . Adhuc ultra suas injurias est per vos interitu tyranni : nihil amplius . Ornamenta vero sua quæ recuperavit ? an quod ei mortuo parer , quem vivum ferre non poterat ? cujus 7 æra reficere debebamus , ejus etiam chirographa defendimus ? At enim ita decrevimus . Fecimus id quidem , temporibus cedentes , quæ valent in republica plurimum : sed immoderate quidam & ingratis nostris facilitate abutuntur . Verum hæc propediem , & multa alia coram . Interim velim sic tibi persuadeas , mihi cum reipublica , quam semper habui carissimam , tum amoris nostri causa , maximæ curæ esse tuam dignitatem . Da operam ut valeas .

* *Tabulae figuntur*] Hæc tabulas in publico figebat Antonius , decretum aliquod Cæsaris , aut beneficium continentes : quasi scriptum id reperisset in Cæsaris commentariis . Phil. V. 4. & ad Att. XIV. 12. *Idem* .

5 *Immunitates dantur*] Homines & populi stipendiarii & vestigiales tributis liberantur . Phil. V. 4. J. F. Gronov.

6 *Describuntur*] Vel indicuntur & colliguntur . Justin. XVI. 3. vel assignantur & ex

erario tribuuntur , ut fere & Manutius , sed exemplis utitur non convenientibus . Terent. Phorm. V. 8. 30. *Illud mihi argentum jubo rapinam referri Phormio* . Ph. *Quodque ego descripsi porro illis , quibus debui* . *Idem* .

7 *Æra reficere*] Leges antiquare , abrogare . Hæc sunt leges æneis tabulis incisæ , proprie ipsæ tabulae , quibus leges inscriptæ . Gronov.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

II. **V**EHEMENTER lætor , tibi probari sententiam & orationem meam ; qua si sæpius uti liceret , nihil esset negotii libertatem & rempublicam recuperare . Sed homo

ARG. Invehitur in Antonii immoderatam potentiam , reique publicæ statum describit . Anno U. C. 709.

1 *Orationem meam*] Secundam in Antonium , quæ extat . Manutius .

2 *Homo amens*] M. Antonius . *Idem* .

homo amens & perditus , multoque nequior , quam ille ipse , quem tu nequissimum occisum esse dixisti , cædis initium quarit : nullamque aliam ob causam me auctorem fuisse Cæsaris interficiendi criminatur , nisi ut in me veterani incitentur . Quod ego periculum non extimesco , modo vestri facti gloriam cum mea laude communicet . Ita nec 3 Pisoni , qui in eum primus invehit , nullo assentiente , nec mihi , qui idem tricesimo post die feci , nec 4 P. Servilio , qui me est consecutus , tuto in senatum venire licet . Cædem enim gladiator quærit , ejusque initium 5 a. d. XIII Kal. Oct. a me se facturum putavit : 6 ad quam paratus venerat , cum in villa Metelli complures dies commentatus esset . Quæ autem in lustris & in vino commentatio potuit esse ? Itaque omnibus est visus , ut ad te antea scripsi , vomere suo more , non dicere . Quare quod scribis , te confidere auctoritate & eloquentia nostra aliquid profici posse , nonnihil , ut in tantis malis , est profectum . Intelligit enim populus Romanus , 7 tres esse Consulares , qui , quia , quæ de republica bene fenserint , libere locuti sunt , tuto in senatum venire non possint . 8 Nec est præterea , quod quidquam expectes . 9 Tuus enim necessarius 10 affinitate nova delectatur . Itaque jam non est studio

Tom. VII.

F f f f f

ius

3 *Pisoni*] L. Calpurnio Pisoni , C. Cæsaris locero . Vide Philipp. I. *Idem* .

4 *P. Servilio*] M. Servilio filio , qui consul fuerat cum C. Cæsare . *Idem* .

5 *A. d. XIII Kalend. Oct.*] Tota res ita se habet . Cum Cicero , post interitum Cæsaris , primum desperata repub. in Græciam abire cogitasset ; deinde , allata spe quadam libertatis & otii , mutato consilio ad urbem revertisset ; M. Antonius Consul Kalend. Sept. de supplicationibus relaturus , eum de more in senatum vocavit . Cicero misit , qui se excusarent , quod de via langueret . Ille i-

6 *Ad quam*] Vid. Gronov. *At quem* .

7 *Tres esse consulares*] L. Pisonem , qui primus ; Ciceronem , qui secundus ; P. Servilium , qui tertius in Antonium est invehit . Manutius .

8 *Nec est præterea*] Hoc tamen effecimus , multi ut doleant tam malo exemplo , sed nihil ultra , quia nemo aliquid audeat , & venit Cicero postidie in senatum , id est , IV. Non. Sept. & locutus est , absente Antonio , de rep. liberius , quam pericula minuzque postulabant : eaque nunc extat oratio , Philippicarum prima . Tum Antonius , furore percitus , adesse eum jussit in senatu ad XIII. Kal. Oct. ipse interea totum illud

spatium , quod est a quarto Non. Sep. ad XIII. Kal. Oct. commentatus est in Tiburtino Metelli , quæ contra Ciceronem dicebat . Eo die in senatum , diffusantibus amicis , Cicero non venit ; sed mox accurate scripta oratione respondit , quæ inter Philippicas secunda legitur . *Idem* .

9 *Tuus enim necessarius*] Lepidus . Nam Lepidus & Cassius duas M. Bruti sorores habebant uxores . *Corrad.*

10 *Affinitate nova*] Antonii filia suo filio uxore data . *Idem* .

410
 sus¹¹ ludorum, infinitoque fratris tui plausu dirumpitur.¹²
 Alter item affinis novis commentariis Cæsaris delinitus est.
 Sed hæc tolerabilia: illud non ferendum, quod est, qui¹³
 vestro anno filium suum consulem futurum putet, ob eamque
 causam se huic latroni deservire præ se ferat. Nam¹⁴ L.
 Cotta familiaris meus, fatali quadam desperatione, ut ait,
 minus in senatum venit.¹⁵ L. Cæsar, optimus & fortissimus
 civis, valetudine impeditur. Ser. Sulpicius & summa auctoritate,
 & optime sentiens, non adest. Reliquos, exceptis¹⁶
 designatis, ignosce mihi, si non numero consulares. Habes
 auctores consilii publici. Qui numerus, etiam bonis rebus,
 exiguus esset; quid censes perditis? Quare spes est omnis in
 vobis. Qui si idcirco abestis, ut sitis in tuto; ne in vobis
 quidem. Sin aliquid dignum vestra gloria cogitatis, velim
 falvis nobis. Sin id minus, res tamen publica per vos brevi
 tempore jus suum recuperabit. Ego tuis neque desum, neque
 deero: qui¹⁷ si ne ad me referent, mea tibi tamen bene-
 volentia fidesque præstabitur.

¹¹ Ludorum] Quia ludis Apollinaribus, quos prætor urbanus M. Brutus de more dederat, plaudī a populo viderat L. Cassio tribuno pl. fratri C. Cassii, propterea ludos non amplius amat. Vide epist. 2. ad Att. lib. XIV. *Manut.*

¹² Alter] Huius nomen ignoratur. *Idem.*
¹³ Vestro anno] Anno vobis destinato: post biennium: nam hoc anno præturam gerant Brutus & Cassius: & præturam con-

sulatus, interposito biennio, sequatur. *Idem.*

¹⁴ L. Cotta] Aureliæ gentis, qui consul biennio ante Ciceronem fuerat. *Idem.*

¹⁵ L. Cæsar] Avunculus M. Antonii. E. pist. 5. epist. 14. lib. IX. *Idem.*

¹⁶ Designatis] Consulibus, Hirrio & Pansa. *Idem.*

¹⁷ Si ne] Manutius ex uno M. *Qui sine ad me referent, sine non.*

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

III. **A**UGET tuus¹ amicus furorem in dies. Primum in statua, quam posuit in Rostris, inscripsit PARENTI OPTIME MERITO; ut non modo sicarii, sed jam etiam parricidæ iudicemini. Quid dico, iudicemini? iudicemur potius. Vestri enim pulcherrimi facti ille furiosus me principem dicit fuisse. Utinam quidem fuisset! molestus nobis non esset.

Sed

ARC. Itidem in Antonium ejusque socios invehiatur. *Anno U. C. 709.*
¹ Amicus] M. Antonius. *Manut.*

411
 Sed hoc vestrum fuit: quod cum præterit, utinam haberem quid vobis darem consilii. Sed ne mihi quidem ipsi reperio quid faciendum sit. Quid enim est, quod contra vim sine vi fieri possit? Consilium omne autem hoc est illorum, ut mortem Cæsaris persequantur. Itaque a. d. sext.² Non-Octob. productus in concionem a³ Canutio, turpissime ille quidem discessit: sed tamen ea dixit de conservatoribus patriæ, quæ dici deberent de proditoribus. De me quidem non dubitanter, quin omnia de meo consilio & vos fecissetis, & Canutius faceret. Cætera cujusmodi sint, ex hoc judica, quod³ legato tuo viaticum eripuerunt. Quid eos interpretari putas, cum hoc faciunt? Ad hostem scilicet portari. O rem miseram! dominum ferre non potuimus, conservo servimus. Et tamen, me quidem favente magis, quam sperante, etiam nunc residet spes in virtute tua. Sed ubi sunt copiæ? De reliquo, malo te ipsum loqui tecum, quam nostra dicta cognoscere. Vale.

² Nonas Octob.] Pighius in Fastis ad annum U. C. DCCIX. conjicit, Nonas Octobris productus, &c. Gebhardus.

³ Canutio] T. Canutio Trib. pleb.

³ Legato tuo] Erat enim Cassius Syriæ proconsul. Viaticum: De publico dari solitum. *Manut.*

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

IV. **V**ELLEM Idibus Martii¹ me ad cœnam invitasset: reliquiarum nihil fuisset. Nunc me reliquiarum vestrarum exercent, & quidem præter cæteros me. Quanquam egregios consules habemus, sed turpissimos consulares; senatum fortem; sed infimo quemque honore fortissimum. Populo vero nihil fortius, nihil melius, Italiaque universa. Nihil autem foedius² Philippo & Pifone legatis, nihil flagitiosus: qui cum essent missi, ut Antonio ex senatus sententiâ³ certas res nuntiarent: cum

ARC. De Antonio, de senatu, de populo, de legatis ad Antonium, de Dolabella, & ipso Cassio scribit, quæ sentiebat. *Anno U. C. 710.*

¹ Me ad cœnam invitasset] Ad eadem Cæsaris. Lib. X. epist. 28. *Corrad.*

² Philippo & Pifone] L. Marcio Philippo, vitrico Octavianii, & L. Calpurnio Pifone, qui socer C. Cæsaris fuerat. *Manut.*

³ Certas res denuntiarent] Ita legendum. Tuberebant eum abstinere Martia, dimittere exercitum, &c. Ep. 24. J. F. *Gran.*

cum ille earum rerum nulli paruisset, ultro ab illo ad nos⁴ intolerabilia postulata retulerunt. Itaque ad nos concurritur: factique jam⁵ in re salutari populares sumus. Sed tu quid ageres, quid acturus, ubi denique esses, nesciebam. Fama nuntiabat te esse in Syriam: auctor erat nemo.⁶ De Bruto, quo propius est, eo firmiora videntur esse quae nuntiantur. Dolabella valde⁷ vituperabatur ab hominibus non infulsis, quod tibi tam cito succederet, cum tu vix dum triginta dies in Syria fuisses. Itaque⁸ constabat, eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus & tua, & Bruti est, quod exercitum praeter spem existimamini comparasse. Scriberem plura, si rem causamque nossem. Nunc quae scribo, scribo ex opinione hominum atque fama. Tuas literas avidè expecto. Vale.

⁴ Intolerabilia postulata] Phil. VIII.
⁵ In re salutari populares] Multi enim in re perniciosa populares, ut duo Gracchi, P. Clodius, C. Caesar. *Manut.*

⁶ De Bruto] M. Bruto. *Corrad.*
⁷ Vituperabatur] Jocus est elegans in his verbis. Nam senatus ademptam Dolabellae Syriam Cassio dederat, Dolabella vero ita in Syriam iverat, quasi Cassio legitime successurus. Quae de re non infulsis, nec infami-

ceri homines, nimium cito Dolabellam Cassio succedere, cavillabantur: itaque recipiendum omnino non esse, quoniam legitimum tempus, quo Cassius decedere deberet, expectare noluerat. *Manut.*

⁸ Constabat] Ideo constabat, eum recipi non oportere, quia tam cito succederet. Jocus: non enim succedere Dolabellam Cassio senatus voluerat, sed potius creptam Dolabellae Syriam Cassio traderat. *Idem.*

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

V. **H**YEMEM credo adhuc prohibuisse, quo minus de te certum haberemus, quid ageres, maximeque ubi esses. Loquebantur omnes tamen, credo, quod volebant, in Syria te esse, habere copias. Id autem eo facilius credebatur, quia simile vero videbatur. Brutus quidem noster egregiam laudem est consecutus. Res enim tantas gessit, tamque inopinatas, ut ea cum per se gratæ essent, tum ornatior propter celeritatem. Quod si tu ea tenes, quae putamus, ma-

ARG. M. Brutum laudat, ut accendat ejus exemplo Cassium ad imitationem: de Mutinensi bello addit, & de statu Reipub-

licæ. Anno U. C. 710.

¹ Brutus] M. Bruto. *Corrad.*

magnis subsidiis fulta respublica est. A prima enim ora Græciæ usque ad Egyptum, optimorum civium imperiis muniti erimus & copiis. Quanquam, nisi me fallebat, res se sic habebat, ut totius belli omne discrimen in D. Bruto positum videretur: qui si, ut sperabamus, erupisset Mutina, nihil belli reliqui fore videbatur. Parvis omnino jam copiis obsidebatur, quod magno praesidio Bononiam tenebat Antonius. Erat autem² Claternæ noster Hirtius, ad⁴ Forum Cornelium Cæsar, uterque cum firmo exercitu: magnasque Romæ Panfa copias ex delectu Italiæ comparat. Hyems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil nisi considerate, ut mihi crebris literis significat, acturus videbatur. Praeter Bononiam,⁵ Regium Lepidi, Parmam, totam⁶ Galliam tenebamus studiosissimam reipublica. Tuos etiam clientes Transpadanos mirifice conjunctos cum causa habebamus. Erat firmissimus senatus, exceptis consularibus: ex quibus unus L. Cæsar firmus est, & rectus. Ser.⁷ Sulpicii morte magnum praesidium amissum. Reliqui partim inertes, partim improbi: nonnulli invident eorum laudi, quos in republica probari vident. Populi vero Romani, totiusque Italiæ mira consensio est. Hæc erant fere, quae tibi nota esse vellem. Nunc autem opto, ut ab istis Orientis partibus virtutis tuæ lumen luceat. Vale.

² A prima enim ora Græciæ] Quam tenebat Brutus. Usque ad Egyptum. Quam partem Cassius in potestate reip. continebat. *Manut.*

³ Claternæ] Oppidum Lingonum in Gallia Cispadana, nunc *Quaderna*, juxta annum ejusdem nominis. Corrupte scribitur *Claternæ*. Tenuis supersunt nunc vestigia. Quia Ambrosius lib. II. epist. 8. jam suo tempore in ruinis jacuisse testatur. *Grævius.*

⁴ Forum Cornelium] Et hoc oppidum Linbat Brutus. Usque ad wiam Flaminiam; sic dictum rem Cassius in potestate reip. continebat. a L. Cornelio Sylla. Hodie *Imola*. *Idem.*

⁵ Regium Lepidi] Oppidum Boiorum in Gallia Cispadana, quod & *Forum Regii* dicitur. Nunc *Reggio*. *Idem.*

⁶ Galliam] Cisalpinam. *Corrad.*

⁷ Sulpicii] In legatione ad Antonium vi morbi oppressi. Philipp. IX. *Idem.*

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

VI. **Q**UI status rerum fuerit tum cum has literas dedi, scire poteris ex G. Tidio Strabone, viro bono & optime de republica sentiente. Nam quid dicam, cupi-

ARG. Strabonem oblique commendat: in Cassio & M. Bruto, si res ad Mutinam ma-

le geratur, spem omnem reip. sitam esse dicit. Anno U. C. 710.

cupidissimo tui, qui, domo & fortunis relictis, ad te potissimum profectus sit? Itaque eum tibi ne commendo quidem. Adventus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu velim sic existimes, tibi que persuadeas, omne perfugium bonorum in te & Bruto esse positum, si, quod nolim, adversi quid evenerit. Res, cum hæc scribebam, erat in extremum adducta discrimen. Brutus enim Mutinæ vix jam sustinebat. Qui si conservatus erit, vicimus: sin (quod dii omen avertant) omnium cursum ad vos. Proinde fac animum tantum habeas, tantumque apparatus, quanto opus est ad universam rempublicam recuperandam. Vale.

1 In te & Bruto] M. Bruto. Corrad. 2 Brutus Mutinæ] D. Brutus. Idem.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

VII. QUANTO studio dignitatem tuam, & in senatu & ad populum defenderim, ex tuis te malo, quam ex me, cognoscere. Quæ mea sententia in senatu facile valuisset, nisi Panfa vehementer obstitisset. Ea sententia dicta, productus sum in concionem a tribuno plebis M. Servilio. Dixi de te quæ potui, tanta contentione, quantum forum est: tanto clamore, consensuque populi, ut nihil unquam simile viderim. Id velim mihi ignoscas, quod invitæ focru tua fecerim. Mulier timida verebatur, ne Panfæ animus offenderetur. In concione quidem Panfa dixit, matrem quoque tuam, & fratrem, illam a me sententiam noluisse dici. Sed me hæc non movebant: alia malebam. Favebam & reipublicæ, cui semper favi, & dignitati ac gloriæ tuæ. Quod autem & in senatu pluribus verbis differui, & dixi in concione, in eo velim fidem meam liberes. Promissi enim,

ARG. Sententiam a se in Senatu ex dignitate Cassii dictam, eandemque in concione defensam significat. Anno U. C. 710.
1 Nisi Panfa] Illa sententia captus, quæ dicta fuerat, & postea etiam in Senatu valuit, ut Cass. Dolabellæ persequendi causa Asiæ & Syriam fortirentur. Corrad.
2 Sententia] Mea, ut tu Syriam obtineres, & Dolabellam persequeris: Philipp. XI. Idem.
3 Invitæ focru tua] Servilia, M. Bruti & tuæ uxoris matre. Idem.
4 Offenderetur] Mea sententia, quæ provinciam illi eriperet, & tibi daret. Idem.

enim, & prope confirmavi, te non expectasse, nec expectaturum decreta nostra, sed te ipsum tuo more rempublicam defensorum. Et quanquam nihil dum audieramus, nec ubi esses, nec quas copias haberes: tamen sic statuebam, omnes quæ in istis partibus essent opes copiarumque, tuas esse: per teque Asiæ provinciam confidebam jam reipublicæ recuperatam. Tu fac in augenda gloria te ipsum vincas. Vale.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

VIII. SCÆLUS affinis tui, Lepidi, summamque levitatem & inconstantiam ex actis, quæ ad te mitti certo scio, cognosce te arbitror. Itaque nos, confecto bello, ut arbitrabamur, renovatum bellum gerimus, spemque omnem in D. Bruto & Planco habemus: si verum quaris, in te, & in meo Bruto, non solum ad præsens perfugium, si (quod nolim) adversi quid acciderit, sed etiam ad confirmationem perpetuæ libertatis. Nos hic de Dolabella audiebamus, quæ vellemus: sed certos auctores non habebamus. Te quidem magnum hominem, & præsentis iudicio, & reliqui temporis expectatione, scito esse. Hoc tibi proposito, fac ut ad summa contendas. Nihil est tantum, quod non populus Romanus a te perfici atque obtineri posse iudicet. Vale.

ARG. Renovatum a Lepido bellum esse hortatur. Anno U. C. 710. conqueritur, & Cassium ad liberandam remp. 1 Confecto bello] Victoria Mutinensi.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

IX. BREVITAS tuarum literarum me quoque breviorum in scribendo facit: & vere ut dicam, non satis occurrit quid scribam. Nostras enim res in actis perferri ad te certo scio; tuas autem ignoramus. Tanquam enim clausa sit Asia, sic nihil perferitur ad nos, præter rumores de oppresso Dolabella, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine au-

ARG. Eadem scribit, quæ epistola superiore: addit multum interesse Cassium venire in Italiam. Anno U. C. 710.

auctore . Nos , confectum bellum cum putaremus , repente a Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti sumus . Itaque persuade tibi , maximam reipublicæ spem in te , & in copiis esse tuis . Firmos omnino exercitus habemus : sed tamen , ut omnia (ut spero) prospere procedant , multum interest te venire . Exigua enim spes est reipublicæ , nam nullam non libet dicere : sed quæcunque est , ea despondetur anno ¹ consulatus tui . Vale .

¹ Consulatus tui] Et M. Bruti : eodem enim anno consules futuri erant . *Man.*

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

X. **L**EPIDUS , tuus affinis , meus familiaris , pridie Kal. Quintiles sententiis omnibus hostis a senatu iudicatus est , ceterique , qui una cum illo a republica defecerunt : quibus tamen ad sanitatem redeundi ante Kal. Septemb. potestas facta est . Fortis sane senatus , ¹ sed maxime spe subsidii tui . Bellum quidem , cum hæc scribebam , sane magnum erat , scelere & levitate Lepidi . Nos de Dolabella quotidie , quæ volumus , audimus : sed adhuc sine capite , sine auctore , rumore nuntio . Quod cum ita esset , tamen literis tuis , quas Nonis Maii ex castris datas acceperamus , ita persuasum erat civitati , ut illum jam oppressum omnes arbitrarentur , te autem in Italiam venire cum exercitu ; ut , si hæc ex sententia confecta essent , ² consilio atque auctoritate tua , sin quid forte titubatum , ut fit in bello , exercitu tuo niteremur . Quem quidem ego exercitum , quibuscunque potuero rebus , ornabo : cuius rei tum tempus erit , cum , quid opis reipublicæ

ARG. Et Lepidum hostem iudicatum scribit , & omnino rem potestatem , ut Cassius cum exercitu in Italiam veniat . *Anno U. C. 710.*

¹ Sed maxime spe] *Mf. codex , sed maxima spes : que scriptura mihi præ aliis probatur .* Potest & vulgata defendi commode . *Grævius .*

² Consilio atque auctoritate tua roborare] In nullis paulo antiquioribus libris roborare legi : & sane vacat , omnis enim periodi sensus ab extremo ejus verbo

his repetito pender & regitur . Ut si hæc , inquit , ex sententia confecta essent , consilio atque auctoritate tua niteremur : sin quid forte titubatum (ut fit in bello) exercitu tuo niteremur . Ipse sententiam , fructuramque verborum sine ea voce pulcherrime posse stare existimo . Quod autem inculcaverant verbum , etsi non malum est , non fortasse hic valde aptum , certe non necessarium . *Vid.*

blicæ laturus is exercitus sit , aut quid jam tulerit , notum esse cœperit . Nam adhuc tantum conatus audiuntur , optimi illi quidem , & præclarissimi , sed gesta res expectatur : quam quidem aut jam esse aliquam , aut appropinquare confido . Tua virtute & magnitudine animi nihil est nobilius . Itaque optamus , ut quam primum te in Italia videamus . Rempublicam nos habere arbitramur , si vos habebimus . Præclare viceramus , nisi spoliatum , inermem , fugientem Lepidus recepisset Antonium . Itaque nunquam tanto odio civitati Antonius fuit , quanto est Lepidus . Ille enim ex turbulenta republica ; hic ex pace & victoria bellum excitavit . Huic oppositos consules designatos habemus : in quibus est magna illa quidem spes , sed anceps cura propter incertos exitus præliorum . Persuade tibi igitur , in te & in Bruto tuo esse omnia , vos expectari , Brutum quidem jam jamque . Quod si , ut spero , victis hostibus nostris veneritis ; tamen auctoritate vestra respublica exsurgat , & in aliquo statu tolerabili consistet . Sunt enim permulta , quibus erit medendum , etiam si respublica fati esse videbitur sceleribus hostium liberata . Vale .

C. CASSIUS PROCOS. M. T. C. S. P. D.

XI. **S**I vales , bene est : ego quidem valeo . In Syriam me profectum esse scito ad ² L. Murcum , & ³ Q. Crispum , imperatores . Viri fortes , optimique cives , postea quam audierunt , ⁴ quæ Romæ gererentur , exercitus mihi tradiderunt : ipsique mecum una fortissimo animo rempublicam administrant . Item legionem , quam ⁵ Q. Cæcilius Bassus habuit ,

Tom VII.

G g g

ARG. A quibus copias acceperit significat , IV. Dio lib. XLVII. Hunc postea Sex. Pompeius & comp. commendat . *Anno U. C. 710.*

¹ Profect.] Non quia consul fuisset , verum quia proconsulari imperio Syriæ præficeret . Nondum tamen ei Syria a senatu decreta fuerat . Decreta est enim post mortem Trebonii , ut Philippica XI. ostendit . Trebonius autem , cum hanc epistolam scripsit Cassius , nondum perierat . *Manutius .*

² L. Murcum] L. Statium Murcum , qui tres legiones habebat . Phil. II. Appianus lib.

IV. Dio lib. XLVII. Hunc postea Sex. Pompeius , Magni filius , cum ad eum , de vicis Bruto & Cassio , se contulisset , virum quem quia proconsulari imperio Syriæ præficeret . Nondum tamen ei Syria a senatu decreta fuerat . Decreta est enim post mortem Trebonii , ut Philippica XI. ostendit . Trebonius autem , cum hanc epistolam scripsit Cassius , nondum perierat . *Manutius .*

³ Q. Crispum] Q. Marcium Crispum , ipsum quoque trium legionum ducem . Phil. II. Appianus , & Dio : quamquam Dio mendose M. Crispum vocat . *Idem .*

⁴ Quæ Romæ gererentur] Contra Antonium & Dolabellam , & pro ipso Cassio , tradita illi Syria S. C. *Idem .*

ad me venisse scito : quatuorque legiones , quas A. ⁶ Allienus ex Ægypto eduxit , traditas ab eo mihi esse scito . Nunc te cohortatione non puto indigere , ut nos absentes , remque publicam , quantum est in te , defendas . Scire te volo , firma praesidia vobis senatuique non deesse , ut optima spe & maximo animo rempublicam defendas . Reliqua tecum ager L. Carrejus , familiaris meus . Vale . Data Nonis Martiis , ex castris ⁷ Taricheis .

⁵ Q. Caecilius Bassus] Qui praeerat legionibus , a Caesare traditus , cum de Parrhico bello cogitaret . Phil. XI. Strabo lib. XVII. Dio lib. XLVII. Appianus lib. IV. Idem .

⁶ Allienus] Legatus Dolabellae . Phil. XI. ⁷ Taricheis] Tarichea , oppidum in Palaestina in Galilaea juxta lacum Tiberiadis . Plin. V. 15.

CASSIUS PROCOS. M. CICERONI SUO S. D.

XII. **S**I vales , bene est ; ego quidem valeo . Legi tuas literas , in quibus mirificum tuum erga me amorem recognovi . Videbaris enim non solum favere nobis ; id quod & nostri & reipublicae causa semper fecisti : sed etiam gravem curam suscepisse , vehementerque esse de nobis sollicitus . Itaque , quod te primum existimare putabam , nos oppressa reipublica quiescere non posse : deinde , cum suspicarer nos moliri ; quod te sollicitum esse & de salute nostra , & de reum eventu putabam , simul ac legiones accepi , quas A. Allienus eduxerat ex Ægypto , scripsi ad te , tabellariosque complures Romam misi . Scripsi etiam ad senatum literas , quas reddi vetui prius , quam tibi recitatae essent : si forte mei obtemperare mihi voluerint . Quod si literae perlatæ non sunt , non dubito quin Dolabella , qui , nefarie Trebonio ² occiso , Asiam occupavit , tabellarios meos deprehenderit , literasque intercepterit . Exercitus omnes , qui in Syria fuere , teneo .

Habeo

ARG. Laudata Ciceronis benevolentia , commendat suam dignitatem suorum duces & milites : in Ciliciam contra Dolabellam profectus in animo esse significat . Anno U. C. 710.

¹ Moliri] Apparare . Moliri enim absolute ponitur interdum . Terentius in Heaut. Dum moluntur , dum comuntur , annus est .

Manutius .
² Occiso] Smyrnae : quaestione primum tormentis habita pecunia publica , deinde cervicibus fractis , abscisso capite : quod astitum gestari in pilo , reliquum corpus trahi , atque laceratum in mare abjici Dolabella iussit . Phil. XI. Appianus lib. IV. Dio lib. XLVII. Idem .

Habeo paululum mora , dum promissa militibus persolvero . Nunc jam sum expeditus . A te peto , ut dignitatem meam commendatam tibi habeas , si me intelligis , nullum neque periculum , neque laborem patriæ denegasse : si contra importunissimos latrones arma cepi te hortante & auctore : si non solum exercitus ad rempublicam libertatemque defendendam comparavi , sed etiam crudelissimis tyrannis eripui . Quos si occupasset Dolabella , non solum adventu , sed etiam opinione , & expectatione exercitus sui Antonium confirmasset . Quas ob res milites tuere , si eos mirifice de republica meritos esse animadvertis ; & effice , ne quem poeniteat , rempublicam , quam spem praedæ & rapinarum , sequi maluisse . Item Murtici & Crispi imperatorum dignitatem , quantum est in te , tuere . Nam Bassus ³ misere noluit mihi ⁴ legionem tradere . Quod nisi milites invito eo legatos ad me misissent , clausam Apameam tenuisset , quoad vi esset expugnata . Hæc a te peto , non solum reipublicae , quæ tibi semper fuit carissima , sed etiam amicitiae nostrae nomine , quam confido apud te plurimum posse . Crede mihi , hunc exercitum , quem habeo , tenatus atque optimi cujusque esse , maximeque tuum . De cuius voluntate assidue audiendo , mirifice te diligit , carumque habet . Qui si intellexerit , commoda sua curæ tibi esse , debere etiam se tibi omnia putabit . Literis scriptis , audi Dolabellam in Ciliciam venisse cum suis copiis . Proficiscar in Ciliciam . Quid egerim , celeriter ut scias , dabo operam . Ac velim , ut meremur de republica , sic felices simus . Fac valeas , meque ames . Nonis Maii , ex castris .

³ Misere] Turpiter & infelicitè . Miser , historia tamen habet , legioni , quæ Bassum mortuo Sexto Julio secuta est , alteram provincialem fuisse additam : ut supra primam , ⁴ Legionem] Al. mihi legiones . Nam etiam hic ambas intelligat . Corrad.

CASSIUS Q. M. CICERONI S. D.

XIII. **S**I vales, bene est: ego quoque valeo. Cum reipublica vel salute, vel victoria gaudemus; tum in sauratione tuarum laudum, quod maximus consularis maximum consulem te ipse vicisti, & laetamur, & mirari satis non possumus. Fatale nescio quid tuae virtuti datum, idque saepe jam experti sumus. Est enim tua toga omnium armis felicior; quae nunc quoque nobis pene victam rempublicam ex manibus hostium eripuit, ac reddidit. Nunc ergo vivemus liberi: nunc te, omnium maxime civis & mihi carissime, id quod maxime reipublicae tenebris comperisti, nunc te habebimus testem nostri & in te, & in conjunctissimam tibi rempublicam amoris: & quae saepe pollicitus es, te & taciturnum, dum serviremus, & dicturum de me tum, cum mihi profutura essent, nunc illa non ego quidem dici tantopere desiderabo, quam sentiri a te ipso. Neque enim omnium iudicio malim me a te commendari, quam ipse tuo iudicio digne, ac mereor, commendatus esse: ut haec novissima nostra facta, non subita, nec inconvenientia, sed similia illis cogitationibus, quarum tu testis es, fuisse iudices, meque ad optimam spem patriae non minimum tibi ipsi producendum putes. Sunt tibi, M. Tulli, liberi, propinque, digni quidem te, & merito tibi carissimi: esse etiam

ARG. Gratulatur de Mutinensi victoria, & res a se gestas exponit. Anno U. C. 710.
 1 Cassius] Non is, qui scripsit duas superiores epistolas: ut infra. Manus.
 2 Q. M.] Quod alterius Cassii, ut opinor, ejus qui Caesarem percussit. Idem.
 3 Tum in sauratione] XII. Kal. Maii, quo die a toto pene populo in Capitolium est deductus, maximoque clamore & plausu in rostris collocatus. Corrad.
 4 Resp. tenebris] Caesare dominante, luce libertatis extincta. Manus.
 5 Nec inconvenientia] Ita legitur in quinque libris antiquis, quos nunc habeo, & in aliis praeterea, quibus olim sum usus: nec vero aliter postulat sententia. Duo veteres

libri habent, *Disconvenientia*: nec improbo. Nam & Horatius epist. 1. lib. I. dixit: *Est haec, & vice disconvenit ordiae toto*. Epist. 14. *Nos eadem miramur: eo disconvenit inter Meque & te*. Alii legunt, *Nec convenientia*, pro inconvenientia. Sua cuique sponsa, ut in proverbio est. Idem.

6 Non minimum] Adverbi loco. Idem.
 7 Producendum] Producti dicuntur, qui evchuntur ad dignitates, commendantur. Senec. praef. Controv. lib. IV. *Nisi illum magnitudo patriae non produceret, sed abiceret*. Augustus apud Sueton. Claud. c. 4. *Quid est quod dubitemus, quin per eosdem articulos & gradus producendus sit, per quos frater ejus gradus fuit?* Vide ibi Casaub. Graevius.

iam debent in republica proxime hos cari, qui studiorum tuorum sunt aemuli, quorum esse cupio tibi copiam. Sed tamen non maxima me turba puto excludi, quo minus tibi vacet me excipere, & ad omnia, quae velis & probes, producere. Animum tibi nostrum fortasse probavimus: ingenium diutina servitus certe, quaecumque est, minus tamen, quam erat, passa est videri. Nos ex ora maritima Asiae provinciae, & ex insulis, quas potuimus naves deduximus. Delectum remigum, magna contumacia civitatum, tamen satis celeriter habuimus. Secuti sumus classem Dolabellae, cui Lucilius praerat: qui spem saepe transitionis praebendo, neque unquam non decedendo, novissime Corycum se contulit; & clauso portu se tenere coepit. Nos, illa relicta, quod & in castra pervenire satius esse putabamus, & sequebatur classis altera, quam anno prior in Bithynia Tullius Cimber comparat, cui Turulius quaestor praerat, Cyprum petivimus. Ibi, quae cognovimus, scribere ad vos quam celerrime volumus. Dolabellam ut Tarlenses, pessimi focii, ita Laodiceni, multo mentiores, ultro accesserunt: ex quibus utrisque civitatibus, Graecorum militum numero, speciem exercitus effe-

8 Me excipere] Suscipere in curam tuam, & mihi suffragari ad honores, quibus me dignum putabis. J. F. Gronov.

9 Spem transitionis praebendo] Qui simulabam identidem se jam deduxurum & ad nos accessurum, & tamen, cum adiret me venire, ulterius semper recedebat. Lege, recedendo. Gron. Nihil quidem ausum contra tot veterum librorum consensum, qui hanc lectionem avertit, nisi quod in Menteliano, omnia haec verba omisit: tamen non aebet, quin in animum iudicium scripserit Cassium, quod nonnullae editiones praefertunt deducendo, scilicet ex portu & statione: aut recedendo, quod solebant facere pugnam decedentes, aut ex praelio fugam molientes, ut Jones apud Justinum lib. II. cap. 22. quod proprie vocabant *inhistere remis*. Veteres enim ex praelio marino fugientes, non vertebant navem, ut puppibus quasi tergis inhistere victores possint: sed proram semper obversam habebant hosti, ac sic cessim revertant ac retro, donec paulatim ex hostium conspectu se subducere possent, ut pridem Viri doctissimi praecerunt. Dicit

itaque Cassius Lucilium deducta classe saepe spem transitionis fecisse, ejusque rei dedisse signa: sed semper (hoc enim est neque unquam non) simul ac propius dicitur & non minus Cassius, recedisse, nec voluisse naves tradere. Decedere autem hoc sensu non accipitur. Novi decedere praefectis provinciis, praefidia de locis, quae tenebant, homines de vis, sustentia, jure, moribus, sed classem decedere ponto in adventu hostium, Latinis, si recte memini, non dicitur. Graev.

10 Corycum] Non hic mons intelligitur, ut docti interpretes existimant, sed oppidum Ciliciae Corycaeus, quod portu saloque incongruitur, angusto regere consuevit anaxum, ut Mela ait lib. I. c. 25. Idem.

11 Turulius] Qui postea secutus Antonium contra Octavianum, tandem contempte religione, Valerio auctore, Eficulpio penas dedit. Corrad.

12 Graecorum militum numero] Sc. coarctato, tantam multitudinem paravit, ut sit instar iusti exercitus. J. F. Gronov.

cit. Castra habet ante oppidum Laodiceam posita: & partem muri demolitus est, & castra oppido conjunxit. Cassius noster cum decem legionibus, & cohortibus viginti auxiliariis, & quatuor millium equitatu, a millibus passuum viginti, castra habet posita ¹³ Πάτρῳ, & existimat se sine praelio posse vincere. Nam jam ¹⁴ ternis tetradrachmis triticum apud Dolabellam est. Nisi quid navibus Laodiceorum supportarit, cito fame pereat, necesse est. Ne supportare possit, & Cassii classis bene magna, cui praest Sextilius Rufus, & tres, quas nos adduximus, ego, Turulius, Patiscus, facile praestabunt. Volo igitur vos bene sperare, & rempublicam ut vos istuc expediistis, ita pro nostra parte celeriter nobis expediri posse confidere. Vale. Data Idibus Jun. Cypro, a ¹⁵ Crommyacride.

¹³ Πάτρῳ] Paltus, oppidum Syriae. Plin. ¹⁴ Ternis tetradrachmis] Hoc est, duodecim drachmis, seu denariis, qui schellingis Batavorum respondent, venditur medimnus tritici. Nam apud Livium pro triam fere denariorum in singulis tetradrachmis argenti est pondus, legendum quatuor fere denariis, ut recte animadvertit Budens de Aële, & Gronovius de Sestertis. Graeco.

¹⁵ Crommyacride] Verba Graeca Latine prolata. Nam Κρομμύα ἄκρα Cyprum promontorium est, auctoribus Strabone & Ptolemaeo: ἀκρῆς autem deminutiva forma dictum. Cassius, cum Latine loqui vellet, ex duobus nominibus unum fecit, omitta una littera u. Masaut. Integrum edidit Gravium Crommy-acride.

LENTULUS CICERONI SUO S. P. D.

XIV. CUM Brutum nostrum convenissem, eumque tardius in Asiam venturum animadverterem, in Asiam redi, ut reliquias ² mei laboris colligerem, & pecuniam quam primum Romam mitterem. Interim cognovi in Lycia esse classem Dolabellae, ampliusque centum naves onerarias, in quas exercitus ejus imponi posset: idque Dolabellam ea mente comparasse, ut, si Syriae spes eum frustrata esset, concen-

ARG. Exponit res a se gestas: Rhodios accusat: procuracionem Asiae petit: merita sua in remp. commemorat. Anno U. C. 710. ¹ Lentulus] Filius Lentuli Spintheris, ad quem sunt libri primi epistolae. Augur erat, ut lib. XXXIX. scripsit Dio. Quaestor in Asiam profectus erat cum Trebonio proconsule.

le. Quo mortuo, propraetoris nomen assumpsit, quo majore auctoritate focis imperare posset: nec tamen quaestoris officium intermiserat: itaque proquaestor vocabatur, ut in scripto docet epistola sequens. ² Mei laboris] Quaestura. Corrad.

deret in naves, & Italiam peteret, seque cum Antoniis, & reliquis latronibus conjungeret. Cujus rei tanto in timore fui, ut, omnibus rebus relictis, cum paucioribus & minoribus navibus ad illas ire conatus sim. Quae res, si a Rhodiis non essem interpellatus, fortasse tota sublata esset, tamen magna ex parte profligata est: cum quidem classis dissipata est; adventus nostri timore milites ducesque effugerunt; onerariae omnes ad unam a nobis sunt exceptae. Certe (quod maxime timui) videor etiam consecutus, ut non possit Dolabella in Italiam pervenire, nec, sociis suis firmatis, durius vobis efficere negotium. Rhodii ³ nos & rempublicam quam valde desperaverint, ex literis, quas publice misi, cognosces. ⁴ Et quidem multo parcius scripsi. Mirari noli. Mira est eorum amentia: nec me meae ullae privatim injuriae ⁵ moverunt unquam: malus animus eorum in nostram salutem, cupiditas partium aliarum, perseverantia in contemptione optimi cuiusque, ferenda mihi non fuit. Nec tamen omnes perditos esse puto. Sed iidem illi, qui tum ⁶ fugientem patrem meum, qui L. Lentulum, qui Pompejum, qui ceteros viros clarissimos non receperunt, iidem, tanquam aliquo fato, & nunc aut magistratum gerunt, aut eos, qui sunt in magistratu, in sua habent potestate. Itaque eadem superbia in pravitate utuntur. Quorum improbitatem aliquando retundi, & non pati impunitate augeri, non solum utile est reipublicae nostrae, sed etiam necessarium. De nostra dignitate velim tibi

³ Nos & remp. quam valde desperaverint] Quam insolentes erga nos fuerint, quod de rep. & bonis partibus adum putarent. Vide me ad Plin. XXII. J. F. Gron.

⁴ Et quidem multo parcius scripsi. Mirari noli] Nonnulli hic plura verba inculcant, quae tradunt in manuscripto codice se invenisse. De quorum fide non dubito: videndum tamen est, an novae sint, & ab aliquo adpositae, quod quidem ego facile credo, nam durissimus in illis sermo est, neque satis concinnus. Existimantur fortasse imperiti aliqui homines elegantem locutionem mirari nisi sine illis mancam esse, ideoque quod desit crediderunt, restituere. Mirari autem noli arbitror hic dictum, ut in epistola ad Sulpitium, noli querere. Nihil ta-

men de hac re statuimus. Quid suspicari, solum enuntiare volumus: multae huiusmodi maculae sunt in impressis libris, quorum maior pars ab aliquo manuscripto fluxit. Accepi postea a doctis viris, qui summo studio has epistolas cum manuscriptis sex septemve exemplaribus consuluerunt, in nullo eorum aliter atque in Mediceo legi. Vistor. Supposititia illa servavit Lambinus. Sic enim edidit: Et quidem multo parcius scripsi, quam revera fuisse eos inveni. Quod vero aliquid de his scripsi, mirari, &c.

⁵ Moverunt] Vocem hanc omittunt Vidor. & Grut. Agnoscunt Lamb. & Car. Steph. Sed Manutius, nec in me ulla, & subaudit, fuerunt.

⁶ Fugientem] Ex acie Pharfalica.

ut temper curæ sit : & , quocunque tempore occasionem habueris , & in senatu , & in cæteris rebus laudi nostræ suffragere . Quoniam consulibus decreta est Asia , & permiffum est iis , ut , dum ipsi venirent , darent negotium , qui Asiam obtineant ; rogo te , petas ab iis , ut hanc dignitatem potiffimum nobis tribuant , & mihi dent negotium , ut Asiam obtineam , dum ipforum alteruter venit . Nam , quod huc properent in magistratu venire , aut exercitum mittere , causam non habent . Dolabella enim in Syria est , & , ut tu divina tua mente prospexisti , & ⁷ prædicasti , dum isti venient , Cassius eum opprimet . Exclusus enim ab Antiochia Dolabella , & in oppugnando male acceptus , nulla alia confifus urbe , Laodiceam , quæ est in Syria ad mare , se contulit . Ibi spero celeriter eum poenas daturum . Nam neque quo refugiat , habet : neque diutius ibi poterit tantum exercitum Cassii sustinere . Spero etiam confectum esse jam , & oppressum Dolabellam . Quare non puto Pansa & Hirtium in consulatu properaturos in provincias exire , sed Romæ acturos consulatum . Itaque si ab his petieris , ut interea nobis procuratoriam Asiæ dent , spero te posse impetrare . Præterea mihi promiserunt Pansa & Hirtius coram , & absenti mihi scripserunt : Verriusque nostro Pansa affirmavit , se daturum operam , ne in suo consulatu mihi succedatur . Ego porro non , medius fidius , cupiditate provinciæ produci longius spatium mihi volo : nam mihi fuit ista provincia plena laboris , periculi , detrimenti . Quæ ego ne frustra subierim , neve prius , quam reliquias meæ diligentia sequar , decedere cogar , valde laboro . Nam si potuiffem , quam exegeram pecuniam , universam mittere , postularem ut mihi succederetur . Nunc , quod Cassio dedi , quod Trebonii morte amisimus , quod etiam crudelitate Dolabellæ , aut perfidia eorum , qui mihi fidem rei que publicæ non præstiterunt , id consequi & rescere volo . Quod aliter non potest fieri , nisi spatium habuero . Id ut per te consequar , velim , ut solet , tibi curæ sit . Ego me de republica puto esse meritum , ut non provinciæ istius beneficium

⁷ Prædicasti] Philippica XI.

cium expectare debeam , sed tantum , quantum Cassius & Bruti , non solum ⁸ illius facti , periculique societate , sed etiam huius temporis studio , & virtute . Primus enim ego leges Antonianas fregi : primus equitatum Dolabellæ ad rempublicam traduxi , Cassioque tradidi : primus delectus habui pro salute omnium contra conjurationem sceleratiffimam : solus Cassio & reipublicæ Syriam , exercitusque , qui ibi erant , conjunxi . Nam nisi ego tantam pecuniam , tantaque præsidia , & tam celeriter Cassio dediffem , ne ausus quidem esset ire in Syriam : & nunc non minora pericula reipublicæ a Dolabella instarent , quam ab Antonio . Atque hæc omnia is feci , qui sodalis & familiariffimus Dolabellæ eram , conjunctiffimus sanguine Antonii ; provinciam quoque illorum beneficio habebam : sed ⁹ *κατεβη ἐπὶ τὸ μάκρον φιλῶν* , omnibus meis bellum primus indixi . Hæc etsi adhuc non magnopere mihi tulisse fructum animadverto , tamen non despero : nec defatigabor permanere non solum in studio libertatis , sed etiam in labore & periculis . Attramen , si etiam aliqua gloria iusta & merita provocabimur , senatus & optimi cuiusque officii , majore cum auctoritate apud cæteros erimus , & eo plus prodesse reipublicæ poterimus . Filium tuum , ad Brutum cum veni , videre non potui , ideo quod jam in hiberna cum equitibus erat profectus . Sed , medius fidius , ea esse eum opinione , & tua , & ipsius , & in primis mea causa gaudeo . Fratris enim loco mihi est , qui ex te natus , teque dignus est . Vale . D. IV. Kal. Jun. ¹⁰ Pergæ .

⁸ Illius facti] Cæsaris cædis , in qua hic Lentulus falso se Bruti & Cassii socium fuisse gloriabatur , *Corrad.*

⁹ Κατεβη] *Perisiam meam magis amans.* Integrum senarium recitat Plutarchus in *79* *κατεβη παρὰ τὸν μακρόν :*

Φιλῶ τὸν τῆς ἀδελφῆς ἐπὶ τὸ μάκρον φιλῶν.

Quem dimidiatum , & parva quadam mutatione , Lentulus attulit . *Manut.* *10 Pergæ*] Pergæ oppidum Pamphylia . Vide Plin. V. 27. & Mel. I. 14.